

"Münacât" ve "A Hymn To God The Father"'ın Karşılaştırmalı Tahlili¹

Ahmet KARAYONCA²

Özet

Osmanlı toplumunun 19. yüzyıl kadın şairlerinden Leylâ Hanım'ın birçok çalışmasından biri olan "Rahmeyle bu dil-haste-i naçara..." diye başlayan Münacat'ı Allah'tan af dilemesini konu alan bir edebi eserdir. Bu şiirde Leyla Hanım günahlarını itiraf etmektedir. Şair, günahların gönlünü kararttığını, kalbinin manevi bir hastalık haline büründüğünü ve tedavisinin ancak Allah Teala'nın affı ile mümkün olacağını belirtmektedir. Hazret-i Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem'in Allah katındaki kıymetini vesile ederek affını talep eden Leyla Hanım ayrıca tasavvufi bir neşve ile nefis tezkiyesiyle cennet ve cemelullaha kavuşmayı arzu ediyor.

"A Hymn to the God Father" ise 17. Yüzyıl Britanyasında meşhur metafizik şair olan John Donne'ın kendi inancına göre Allah'tan af dilemesini konu alır. Donne da Leyla Hanım gibi günahlarının affını ve cenneti istemektedir. Çalışmamızda iki farklı dünyaya ait bu iki şiiri karşılaştırmalı tahlil ederek karşılaştırmalı şiir çalışmalarına katkıda bulunmak öncelikli amacımızdır. Yöntem olarak her iki eserdeki edebi sanatlar Osmanlı-Türk ve İngiliz şiir tekniği açısından tahlil edilerek iki metnin analizi ve açıklaması yapılmıştır. Sonuçta her iki şairin farklı din ve kültürü dolayısıyla meydana gelen farklar ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Günah, Af, Tevbe, Pişmanlık.

A Comparative Analysis of "Münacât" and "A Hymn to God The Father"

Abstract

Leylâ Hanım was an 19th century Ottoman poet. Her "Münacât" is a literary work that deals with Allah's forgiveness. In this poem which begins with " Rahmeyle bu dil-haste-i naçara...", Leylâ Hanım wants Allah's Forgiveness. "A Hymn to The God The Father" is belong to famous English metaphysic poet John Donne.

John Donne's work is a "Hymn". In his poem Donne also is begging God's pardon. In this study the main goal is to analyse Leylâ Hanım and John Donne's these poems from a comparative perspective. So comparative literature studies and researches will be enrich by this work. Two poems are analysed according to Ottoman-Turkish and English poetry and religious perspective, because Leylâ Hanım is belong to Islamic culture and John Donne is a Christian poet. Through the study differences and similarities of poems are given. And both poems' detailed contemporary Turkish meaning is explained. Both poets' artistic plays and commentary of their poems are also analysed in this work.

Key Words: Sin, Amnesty, Repentance, Regret.

Giriş

19.yüzyıl Osmanlı şairlerinden Leyla Hanım eğitilmiş bir ailenin çocuğu olarak velud bir şairdir. Çalışmamıza konu ettiğimiz Münacaat adlı eserinde Allah'ı Teala Hazretlerinden affını istemektedir. Bu eserinde Allah'ı Teala Hazretlerine günahlarını itiraf edip tasavvufi

¹ Erciyes Üniversitesi Edebiyat Fakültesi 1. Dil ve Kültür Çalışmaları Öğrenci Sempozyumu'nda sunulmuş bildiridir.

² Erciyes Üniversitesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı 3. Sınıf Öğrencisi, E-posta: akarayonca@hotmail.com.

bir üslupla Hazret-i Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem'in şefaatiyle affını niyaz ederken kalbini de aşk-ı ilahi ile doldurup masivadan beri eylemesini talep etmektedir. Esasen münacaat türündeki eserler edebiyat terimi olarak Allah'a yakarış maksadıyla yazılmış manzum ve mensur eserleri ifade eder (Macit, 2011).

Diğer şiirimizin şairi 16. yüzyıl İngiliz şairlerinden önemli bir eğitim almış John Donne ise her ne kadar müstehcen şiirleri (Örnek, Flea) olsada hastalığı ve eşi yüzünden düştüğü belalardan dolayı olsa gerek manevi şiirleri (Örnek, Death Be Not Proud) olan bir şairdir.

Çalıştığımız A Hymn To God To The Father adlı şiirinde kendi inancına (Hristiyan, önce Katolik sonra Anglikan) göre Rabbinden ona baba diyerek şefkat umup ve günahlarının affını talep edip cennet ummaktadır.

Donne, 1623 yılında hasta iken bu şiiri yazmıştır (Julia Reidhead et al., 2005). Hymn türü Tanrı'ya övgü dolu bir ilahileri konu alır. Bu iki farklı semavi dine ait şiirler çalışmamızda tahlil edilip karşılaştırılacaktır. Böylece karşılaştırmalı edebiyat çalışmalarına katkı yapmayı umuyoruz.

Yöntem

Çalışmada ilk olarak iki şair hakkında bilgi verilmiştir. Daha sonra şiirler her iki kültüre göre tahlil edilerek açıklanmaya çalışılmıştır. Açıklamalar şiirlerden parça alınarak hemen yapılmış, tamamen kütle şeklinde yapılmamıştır.

Leyla Hanım (Yılmaz, 2016: 3).

Leyla Hanım'ın hakkında fazla bilgi yoktur. İstanbul'da doğduğu bilinmektedir. Babası Kazasker Moralızade Hamit Efendi'dir. Annesi ise Keçecizade İzzet Molla'nın ablası olan Hatice Hanım'dır. Kardeşleri Ataullah Mehmet Efendi, Nurullah Mehmet Efendi, Hâlet Efendi'dir. Kaynaklara göre Halet Efendi genç yaşta vefat etmiştir. Leyla Hanım ailesi tarafından oldukça aydın yetiştirilmiştir. Edebi bilgilerini ise dayısı İzzet Molla'dan tamamlamıştır.

Leyla Hanım'ın saray çevresiyle ilgisi bulunduğu belli olmaktadır. Babasının ölümüyle geçim sıkıntısı içine düşünce II. Mahmut için yazdığı kasidede durumunu anlatarak ondan yardım dilemektedir. Esmâ Sultan'a da yazdığı şiirler vardır. Leyla Hanım'ın Mevlevilikle ilgisi olduğu bilinir. 1847'de İstanbul'da ölen Leyla Hanım'ın bir çok şiiri vardır.

John Donne (1572-1631) (Janet Allen et al. 2008: 508)

Katolik olarak doğdu ve böyle yetişti. Sonra bir Anglikan papazı oldu. Oxford ve Cambridge'da okudu. Emri altında olduğu Sir Thomas Egerton'un yeğeni Ann More ile babasından izinsiz olarak ile evlendiği için hapse atıldı. 1631 de öldü.

Leyla Hanım'ın Münâcâtı'nın Tahlili

Münâcât

(Yılmaz, 2016: 177)

1-Rahm eyle bu dil-haste-i nâ-çâra İlâhî
Zahm-ı dilime senden olur çâre İlâhî

Ey Allâhım, bu çaresiz gönlü hasta kuluna merhamet et, beni affet (çünkü gönlüm günahlarla karardı, salih bir kul gönlüne sahip değil, Leylâ Hanım günahkârlığını hastalığa benzetiyor.)

Ey Allâhım, gönül yarama ancak senden deva gelir (Günahlarımı affedersen gönlüm salih bir hale gelir, yani günahlarla yaralanan gönlüm affinla tedavi olarak ilhamına mazhar olur).

2-Bir mücrim ü âsî kulunum rûyü siyahım
Afvınla nazar kıl bu güneh-kâra İlâhî

Bir suçlu, isyankâr kulunum yüzü karayım, ey Allâhım, bu günahkâr kuluna affinla muamele et, gazabınla cezalandırma (beni affet).

3-Bakma yüzimin karasına rûz-ı cezâda
Bağışla beni Ahmed-i Muhtâr'a İlâhî

Hesap gününde günahlarımı görmezden gel,
Beni seçip peygamber kıldığın, övdüğün, Hz. Muhammed (s.a.v.)'in şefaatiyle bağışla.

4-Ol günde bırakma kerem it hâib ü hâsir
İsyanım ile eyleme âvâre İlâhî

O (hesap günü) günde beni affını elde edememiş olarak bırakma, cömertliğinle affet.

Ey Allâhım, beni isyanımın günahını affetmeyerek şaşkın ve perişan eyleme.

5-Nefsim hevesiyle beni sen der-be-der itme

Aşkından eser vir bu dil-i zâr a ilâhî

İçimden gelen tutkularla erişmek arzusuyla işlediğim günahları affetmezsen perişan ve kılıksız olurum, beni bu hale düşürme, beni günah arzularından kurtar. Bu ağlayan gönlüme aşkından bir eser (işaret, alamet) ver ey Allâhım (böylece sana aşık olayım ve aşık mâşukuna isyan etmeyeceği için günaha düşmeyeyim). Zira gönlüm işlediğim günahlardan pişman olup ağlayıp af dilemektedir.

6-Al benliğimi kayd-ı sivâdan beni kurtar

Tâ vâsıl olam rü'yet-i didâra İlâhî

Benliğimi yalnız sana kul eyle ki senden başka hiçbir şeyle alâkam kalmasın (veya vahdet-i vücud bilincine ereyim de senden başkasını görmez olayım), ancak o zaman senin yüzünü (zâtını) görürüm, ey Allâhım.

7-Leylâ kulunu âteş-i aşkınla kebâb it

Dûzahı da koyup yakma anı nâra İlâhî

Kulun Leylâyı aşkının ateşiyle yakarak (nasıl et pişince kebab olur ve yenilecek hale gelir) olgun gönüllü âşık eyle ki sana layık bir aşık kul olsun, Günahını affetmeyip cehenneme koyarak onu ateşte yakma ey Allâhım.

A Hymn To The God The Father'in Tahlili

Tanrı Babaya Bir Övgü

A Hymn To The God The Father

by John Donne (Miller&Greenberg, 1981: 77)

1-Wilt thou forgive that sin where I begun,
Which was my sin, though it were done before?

Günahımı affedecek misin? Başladığımdan beri, daha önce işlenmiş olan günahımı? Northon Anthology of Poetry'ye göre burada Adem (a.s.) ile Havva'nın işlediği orijinal günahın kendine miras kalmasından bahsediyor (Julia Reidhead et al., 2005: 321).

2-Wilt thou forgive that sin, through which I run,
And do run still, though still I do deplore?
When thou hast done, thou hast not done,
For I have more.

Günahımı affedecek misin, işlemekte olduğum ve teessüf ettiğim günahımı? Onu affettiğinde, affetmiş olmayacaksın, çünkü benim daha günahlarım olacak.

Donne burada kendi adını ve muhtemelen diğer satırda eşinin kızlık soyadını (Ann More) pun (eşsesli kelimelerle yapılan sanatsal oyun (Miller&Greenberg, 1981: 76)) denilen sanatla vurguluyor (Julia Reidhead et al., 2005: 321).

3-Wilt thou forgive that sin which I have won
Others to sin, and made my sin their door?

İşlediğim günahımı affedecek misin? Başkalarını günaha soktuğum günahımı?

4-Wilt thou forgive that sin which I did shun
A year or two, but wallow'd in, a score?
When thou hast done, thou hast not done,
For I have more.

Bir veya iki yıl sakındığım daha sonra işlemek için yerinde duramadığım ve işlediğim günahlarımı affedecek misin? Eğer affedersen, affetmiş olmayacaksın çünkü benim daha günahım olacak.

5-I have a sin of fear, that when I have spun
My last thread, I shall perish on the shore;

Benim senin rahmetinden ümit kesip cehenneme girme korkusu günahım var son düştüğüm günahım, bu yüzden affetmezden beni cennetin kıyısında acı çekeceğim;

6- But swear by thyself, that at my death thy Son
 Shall shine as he shines now, and heretofore;
 And, having done that, thou hast done;
 I fear no more.

İsmine and olsun ki, senin oğlun şimdi güneş gibi parladığı yani rahmetinden ümitli ve mutlu olduğu gibi öldükten sonrada affedersen o zaman da mutlu olacak, işte o zaman Beni affedersen tam affetmiş olacaksın ve benim korkum kalmayıp huzura ereceğim. Son dize bazı nüshalarda "I have no more." şeklindedir (Julia Reidhead et al., 2005: 321).

Sonuç ve Tartışma

Leyla Hanım Münacaat'ında Türk İslâm inancına göre Hak Teala'dan günahlarının affını onları itiraf ederek istemiştir. Münacaat'ı boyunca tamamen tasavvufi bir üslupla Hazret-i Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem Efendimiz'in şefaatiyle ruz-ı cezada yani ahirette Allah'u Teala'nın kendine af ile muamele etmesini, kalbini aşkullahla doldurmasını, masivadan beri kılmasını ve cemalini görmeyi arz-u niyaz etmektedir.

John Donne da Hristiyan inancına göre günahattan uzak kalamadığını ve aczini itiraf ederek, ahirette kendinin Tanrı'nın oğlu olduğunu belirtip merhamet celbetme isteğiyle günahlarının affını ve cenneti talep etmektedir. Sonuç olarak her iki şiir şairlerinin fikrî dünyaları göz önüne alınarak açıklanmaya çalışılmıştır.

Kaynakça

Allen, J. (Ed.) (2008). *McDougal Littell Literature Book*. USA: McDougal Littell.

Macit, M. . "Münacât", Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, c. 31, Ankara 2011, s. 564.

Miller, R. ve Greenberg R. A. , (1981). *Poetry An Introduction*. London: The Macmillan Press.

Reidhead, J. (Ed.) (2005). *Northon Anthology of Poetry*. W. W. Norton & Company, Inc.

Yılmaz, G. (2016). Leyla Hanım Divanı'nın Gramatikal İndeksi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.

Extended Abstract

"Münâcât" is a Turkish Islamic work which is about begging Allah's pardon. Leylâ Hanım was an 19th century Ottoman woman poet. She had numerous poems. She was close to Ottoman palace. She had friendly relations with Ottoman Sultan and his family.

She was an educated woman. Her literature teacher was her uncle İzzet Molla. Leylâ Hanım was a fan of Mevlânâ Celâleddin Rûmî. Her "Münâcât" is a literary work that deals with Allah's forgiveness. In this poem which begins with " Rahmeyle bu dil-haste-i naçara...", Leylâ Hanım wants Allah's Forgiveness from Islamic perspective. She states that she is like an ill person with her sins. She begs Allah's pardon from a sufi perspective. She wants divine love, so with this love she claims that she can avoid all sins. She asks mercy by saying herself is a sick person. Her heart is sick and there is no cure for it.

For Leyla hanım, sin is a sickness. Forgiveness is cure of her sins. Allah's forgiveness is a therapy for her. She says that her face is black because of her sins. She means that her sins are like a fire and this fire's soot made black her face. She wants to forgiveness of Allah so her face will be white. There is a metaphor here. Leyla Hanım wants forgiveness for the sake of Muhammed peace be upon him. In the here after, if Allah will not forgive her, she declares that she will be crazy and miserable. Leyla hanım says that her sins' source is her inner bad feelings so if Allah does not save her from sins, she will be in a disasterious situation.

Leyla Hanım also says that if Allah save her from bad feelings, she will only love Allah and see him in the Heaven. In this situation she will not go to the hell so she will live in a happy life. "A Hymn to the God Father" is belong to famous English metaphysic poet John Donne who lived during the 16-17th century of England. John Donne studied in Oxford and Cambridge. He worked for Sir Thomas Egerton. John Donne married niece of Sir Thomas Egerton secretly but this caused a disaster for his life. Even though John Donne have some obscene poems like The Flea, he wrote "A Hymn to God The Father" while he was ill in a religious thinking style. And ofcourse his faith is a christian's belief. "Hymn" is a song about glorifying God.

In his poem Donne also is begging God's pardon. He is afraid of to fall in Hell because of his sins. He says that he will continue to sin while he is alive, so if God forgive him, this will not be enough for Heaven. He begs God's pardon after death. John Donne begs God's pardon by confessing his sins. Donne use so many literal techniques such as pun, in order to gain God's forgiveness. In the first couplet John Donne wants to get rid of his sins, particularly original

sin. In the second stanza he says that he is sorry about his sins, here he declares his secret marriage as a sin because after this event he and his wife suffer from his society's wealthy people especially his wife Ann More's uncle Sir Thomas Egerton. And there is two puns in this stanza.

First is John Donne puns his surname Donne with the past participle form of do, auxiliary verb done, he means that if you has not John Donne (he is still alive), he will continue sins. Second pun is about her wife Ann More. He means that I have Ann More in the For I have more. He begs God's pardon for his leadership for sins in the other couplet. In the next stanza he declares his sin addiction and begs pardon here and the here after. Here also same done pun is seen. In next couplet he admit his sins. And finally at the last stanza he wants happiness in Heaven.

Here there is also same done pun and Ann More pun. In this study the main goal is to analyse Leylâ Hanım and John Donne's these poems from a comparative perspective. So comparative literature studies and researches will be enrich by this work. Two poems are analysed according to Ottoman-Turkish and English poetry and religious perspective, because Leylâ Hanım is belong to Islamic culture and John Donne is a Christian poet. Through the study differences and similarities of poems are given. The method is explaining verses line by line. Finally two poets beg pardon from their Lord according to their religious beliefs.